

Antoni Serra

A començaments dels seixanta, no hi havia gaire al·licients culturals a Ciutat. Patíem la cultura del franquisme que, com tot-hom sap, era una mescla ensafranada de nacionalcatolicisme i fletxes amb jou o, si ho volem d'una altra manera, la contracció espasmòdica i intermitent dels actes tolerats per la censura militar, política i religiosa (localistes i espanyolistes, per més afegitó). En qualsevol cas, aquesta era la realitat quan vaig tornar a Mallorca per fer-me càrrec, el mes d'abril de 1961, de la crítica de cinema i de teatre del diari vespertí *La Última Hora*. La censura ens inflingia, en carn de cel.luloide, aberracions i monstrositats diverses, com les dels doblatges d'*A Streetcar Named Desire* o de *Mogambo*, fins a l'extrem que ningú ja no sabia si era un desbarat o no creure que les formigues que sortien a *The Naked Jungle* eren, en realitat, un cafarnaüm de putes, a qui un ordre peremptori dels censors eclesiàstics de torn havia reconvertit en invertebrats voraços. Cent llamps forcats!

I és clar, així les coses, intentàrem animar el cotarro. Res, que ens vàrem treure de la màniga una activitat que trobàrem prou engrescadora –polititzada, per suposat– i la batíàrem amb el nom de les preestrenes.

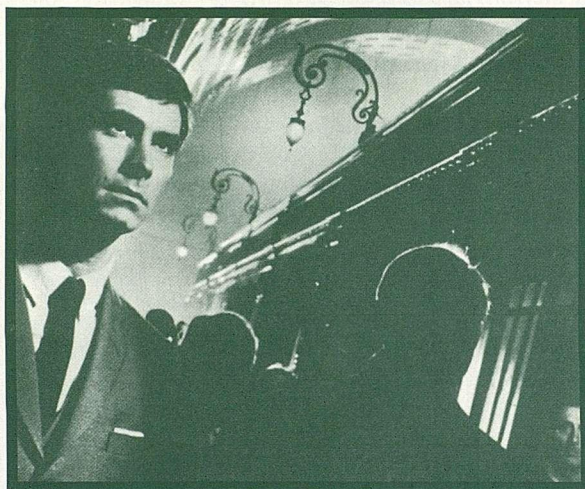
La gent més jove –començava a despertar del somni blavenc i a espavilar-se– exigia uns tractaments de la crítica menys conservadors o, si més no, no tan exaltadament patriòtics, propis de les *adhesiones inquebrantables* típiques del règim del Caudillo. D'aquell temps, em record de Francesc Llinàs (sens dubte un dels mallorquins que més saben de cinema), que va començar a fer les primeres actuacions com a crític i que va acabar per abandonar l'illa i s'establí a Madrid. Poc després, ja a finals dels seixanta, també començaren l'activitat crítica altres joves inquiets, socialment i culturalment compromesos, com Antoni Figuera i Maties Oliver, entre d'altres. Ho feren en una

secció que jo havia creat, «Màscara», que Antoni M. Thomàs (ara excel·lent director i autor teatral), va continuar quan me'n vaig anar a Barcelona.

Però el 1961 Ciutat era un desert cultural. En don fe. Malgrat això, les sessions de preestrena que ens inventàrem tingueren la virtut de rompre la desídia, la indiferència i la rutina dels empresaris cinematogràfics. La iniciativa va ser un èxit. La gent la va acollir amb prou interès i, entre tots, els empresaris (especialment els més joves, Josep Tous i Barberan i Alexandre Bordoy), els crítics i, sobretot, el públic, que era molt vari, no necessàriament coincident i amb un cert sentit de llibertat, vàrem fer que aquelles sessions fossin un fòrum de debat polític, social i cinematogràfic.

Jo, ara, no sabia fer un balanç final d'aquella activitat. Ni fer un cens complet o exhaustiu de les pel·lícules presentades, ni, manco encara, de tots els crítics o gent de cultura que hi varen prendre part. Només puc dir que, de les que vaig presentar, record aquelles que, a causa de la meua intervenció (polititzada, com exigia el moment de repressió social), em varen crear alguns conflictes. Per exemple, *The Trial* d'Orson Welles i amb Anthony Perkins intepretant K, segons la novel·la de Kafka. Juntament amb *Casablanca* (a pesar de Bogart), *Citizen Kane*, *On the Waterfront*, etc., consider aquest film una de les obres mestres de la cinematografia, de manera que, ben probablement, em vaig excedir. La presentació es va fer al Rialto i, quan ja estava per acabar la intervenció, un espectador qualificat –vull dir, de reconeguda militància falangina– em començà a

insultar. Entre altres flors, em va dir subversiu, antiespanyol i no sé quantes collonades més i, tot seguit, va amenaçar-me amb la policia. Una cosa semblant em va passar a la presentació de *La caza*, de Saura (com podia jo perdre'm l'oportunitat de parlar de la guerra *incivil*?). La vàrem fer al Lírico, i un sector benpensant del públic s'alçurà força amb les coses que jo deia, però, per sort, no arribàrem –ni el públic ni jo– a cap excés

de violència verbal. I podria continuar la història, parlant de *L'eclisse* (la defensa aferrisada i apassionada que hi vaig fer d'Antonioni ara probablement em semblaria fora de lloc), de *Smultronstället* (Bergman era un incomprens absolut, i repudiat), de *The Chase* i de molts altres films que ara ja no record.

Què vàrem aconseguir amb aquella activitat? No gaire, la veritat. Però, amb els temps que corrien, això ja era molt. Si més no, alguns s'hagueren de sentir coses que no en feien comptes i alguns altres prengueren bona nota d'aquella rara pedagogia de carrer. Total, tret d'uns quants maldecaps, ens hi divertírem, creàrem desassossec en un determinat sector social i les autoritats locals, fins aleshores en estat de letargia beatífica, com de migdiada contínua, començaren a veure fantasies arreu. Coses dels anys seixanta! I, després, el Maig francès!